

Sectorupdate Zorg & Welzijn

Editie 2021#2

juni 2021 - december 2021

highlights

De update informeert twee keer per jaar over arbeidsmarktontwikkelingen in Zorg & Welzijn.

De sector Zorg en Welzijn omvat branches zoals de verpleeg-, verzorgingshuizen, thuiszorg (VVT), ziekenhuizen, gehandicaptenzorg, jeugdzorg, GGZ, welzijn en kinderopvang. De sector heeft grote maatschappelijke impact en een groot aandeel in de werkgelegenheid. Voldoende competente professionals zijn cruciaal om te kunnen werken aan gezondheid en welzijn nu, straks en later. Er zijn grote personeelstekorten. Zorg, onderwijs – verenigd in deRotterdamseZorg - en gemeente werken samen in het Regionale Actieplan Aanpak Tekorten (RAAT+DAAD voor Rijnmond). Met het Leerwerkakkoord Zorg geven ze een extra impuls aan de ambities en verbinden ze zich aan het netwerk van Leerwerkakkoorden.

In dit blok staan de highlights. Klik op [meer weten](#) voor de uitgebreide informatie.

1 Toeleiden | (weer) Aan het werk

[meer weten](#)

- De vacaturestrends voor Zorg & Welzijn Rijnmond zijn op alle opleidingsniveaus stijgende. Er is wel sprake van een lichte afvlakking sinds Q2 van 2021.
- Ook landelijk is er sprake van vacaturedruk. Inmiddels is er één zorgprofessional beschikbaar op vier vacatures. Ook lijkt de sector verder te 'ontgroenen'.
- Om op te kunnen schalen bij toekomstige crises komt er een Nationale Zorgreserve. Tevens is de subsidie Coronabanen verlengd ten bate van inhaalzorg.

2 Opleiden | Van school naar werk

[meer weten](#)

- Het aantal Hbo-V studenten neemt al jaren toe. In Mbo is het beeld gemengd. Instroom in Mbo Verpleegkunde blijft gelijk. Bij VIG daalt het aantal studenten.
- Er komen extra middelen voor zorgstages, m.n. voor vernieuwende begeleiding. NVZ (ziekenhuizen) en SSFH (huisartsen) plegen ook extra inzet op stages.
- Komend jaar is er een stimuleringsregeling e-health thuis en een subsidieregeling wijkverpleging voor nieuwe werkwijzen en verbeteringen met ketenpartners.

3 Behouden en innoveren | Van werk naar werk

[meer weten](#)

- De sector doet een dringend beroep op het kabinet om meer te investeren in betere beloning, meer zeggenschap en mogelijkheden voor begeleiding en ontwikkeling.
- Vergeleken met andere sectoren is de uitstroom in de zorg minder (18,3% om 9%). Wel is er veel mobiliteit. Verder staat het verzuim historisch hoog op 6,55%.

4 Context en beleid

[meer weten](#)

- Het kabinet investeert totaal zo'n € 100 mrd. aan zorg staat in de Miljoenennota voor 2022. De nadruk ligt op coronabestrijding, pandemische paraatheid, jeugdzorg.
- De WRR adviseert om actiever, inhoudelijke prioriteiten te stellen. Grenzen aan de financiële, personele en maatschappelijke houdbaarheid maken dit onvermijdelijk.

Inlichtingen: Oscar Douenburg | Strategisch Arbeidsmarkt Adviseur | 06-13251073 | oja.douenburg@rotterdam.nl

Sectorupdate Zorg & Welzijn

Editie 2021#2

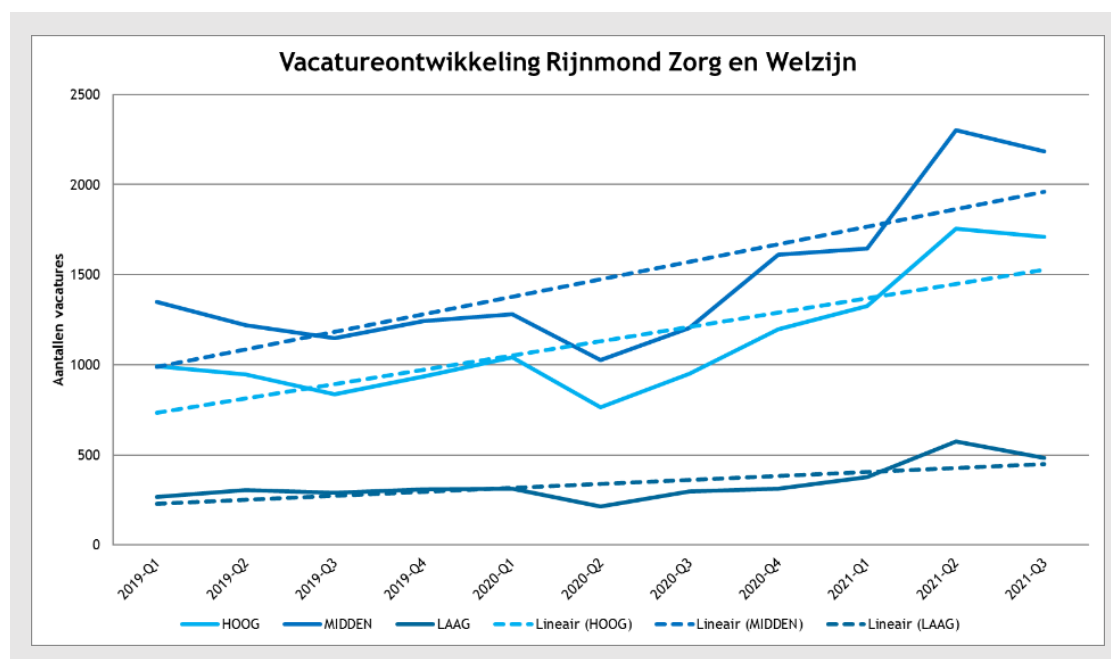
juni 2021 - december 2021

uitgebreide informatie

1 Toeleden | (weer) Aan het werk

1.1 Arbeidsmarkt Rijnmond: stijgende vacaturestrends, maar lichte afvlakking

Zorg & Welzijn breed (inclusief kinderopvang) biedt in de regio Rotterdam-Rijnmond werkgelegenheid aan ruim 88.000 mensen¹. Per jaar stromen er in Rijnmond zo'n 11.000 mensen in de sector in. Alle opleidingsniveaus laten stijgende trends zien in de aantallen openstaande vacatures (RijnmondInzicht²). Na een forse toename – het corona-effect – lijkt er sprake van stabilisatie.

Zowel voor Verzorgende IG (plus de algemene benaming Verzorgende, die apart in de tellingen staat), alsmede Verpleegkundige is het aantal vacatures hoog en aanzienlijk toegenomen ten opzichte van vorig jaar.

Nu werken buiten huis weer meer gemeengoed is, neemt ook de vraag naar kinderopvang toe.

Ook de vraag naar Activiteiten- en Woongroepbegeleiders is toegenomen.

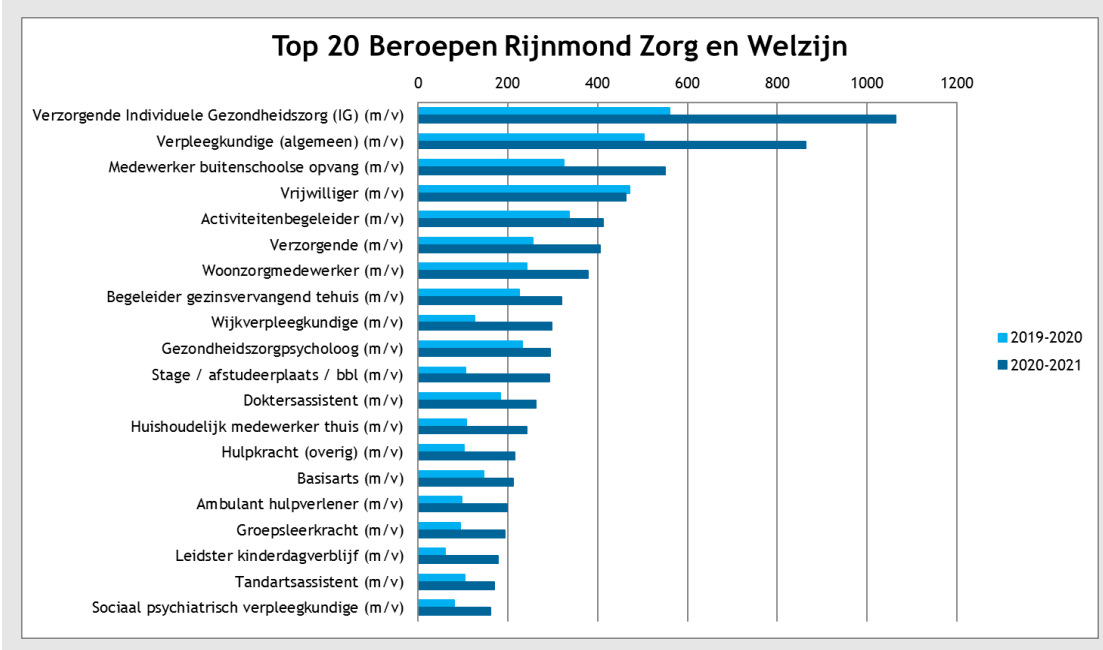
De vraag naar Vrijwilligers laat zien dat er een substantiële behoefte is aan (onbetaalde) ondersteuning.

Het volume voor Gezondheidspsychologen, Wijkverpleegkundigen, Doktersassistenten en Basisartsen vertekent. Ook in die beroepen is sprake van krapte.

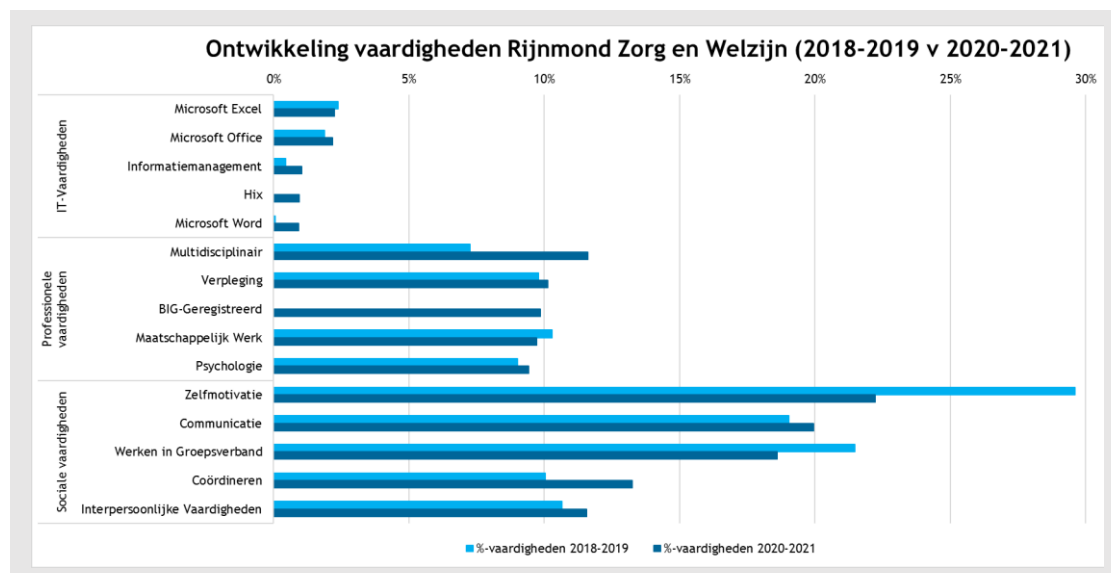
Bij instapfuncties als Huishoudelijk medewerker en Hulpkracht – en ook bij stageplaatsen - zien we ook toenames. Mogelijk wordt er gekozen om zo andere professionals te ontlasten.

¹ <https://prognosemodelzw.databank.nl/dashboard/dashboard-branches/totaal-zorg-en-welzijn--breed/>

² www.rijnmondinzicht.nl (november 2021) bewerking Aad van der Werf

De onderstaande grafieken geven de vaardigheden die percentueel het meest genoemd worden in vacatures in Rijnmond. Deze zijn geclusterd naar categorieën en geven beeld over welke skills ontwikkeld moeten worden om in te spelen op de vraag op de arbeidsmarkt.

1.2 Landelijk beeld: één zorgprofessional op vier vacatures en ‘ontgroening’

Het aantal openstaande vacatures in de zorg is het afgelopen jaar met 43% toegenomen. Hierdoor zijn nu per zorgprofessional die op zoek is naar een baan vier vacatures beschikbaar (Intelligence Group³). Het aantal zzp'ers in de zorg steeg van 48.000 in 2020 naar 56.500 in 2021 (+18%). Tegelijkertijd daalt echter de instroom van jonge zorgprofessionals, mede ingegeven door een tekort aan stageplekken en/of lastige onboarding door de coronacrisis. Het aantal zorgprofessionals jonger dan 40 jaar daalde in één jaar tijd van 45% naar 40%. De zorgsector ontgroent. Vooral de instroom vanuit het mbo liep de afgelopen jaren sterk terug.

³ Intelligence Group en Compagnon (4 november 2021) Arbeidsmarkt zorg in cijfers

1.3 De crisisaanpak: Nationale Zorgreserve en verlenging subsidie Coronabanen

De Corona-aanpak heeft geleerd dat de arbeidscapaciteit flexibel opgeschaald moet kunnen worden bij crises. Het kabinet tuigt daarom de Nationale Zorgreserve⁴ op. Deze moet vanaf het najaar van 2022 inzetbaar zijn. De 2000 medewerkers kunnen - in vaste regionale teams bijspringen - als bij crises een tekort ontstaat aan zorgpersoneel, zoals bij een corona-uitbraak. VWS maakt voor dit plan vanaf 2022 5 miljoen euro per jaar vrij.

Ten bate van de inhaalzorg en het herstel van zorgprofessionals heeft het kabinet⁵ de subsidieregeling Coronabanen in de Zorg verlengd tot en met 31 december 2021. Coronabanen zijn tijdelijke banen waarmee zorgprofessionals worden ondersteund. Voor het tweede tijdvak is € 40 miljoen beschikbaar. Aanvragen voor het tweede tijdvak kunnen worden ingediend van 14 en met 25 juni.

2 Opleiden | Van school naar werk

2.1 Regulier onderwijs: meer Hbo-V studenten, Mbo VIG daalt

In het studiejaar 2020/21 zijn 9.100 studenten begonnen met een hbo-opleiding verpleegkunde. Dat zijn er 12 procent meer dan een jaar eerder en een verdubbeling vergeleken met tien jaar geleden. Het aantal eerstejaars neemt sinds 2014 bijna ononderbroken toe, meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS⁶). De onderzoekers zien vooral de laatste twee jaar een sterke toename. Met name het aantal voltijdstudenten neemt toe. Ook het totale aantal hbo-studenten met een opleiding in de richting zorg en welzijn neemt toe. Dit jaar begonnen ongeveer 52.000 studenten aan zo'n opleiding, tegen krap 46.000 een jaar eerder.

Op het mbo is het beeld gemengd. Het aantal nieuwe studenten in de verplegende opleiding in het mbo bleef gelijk op 10.100. De instroom in de mbo-opleiding verzorgende individuele gezondheidszorg (ig) daalde met 11% naar 9.400 studenten. In totaal kozen 72.000 mbo'ers voor een opleiding in de zorg en dat is iets minder dan een jaar eerder.

2.2 Zorgstages: extra middelen voor begeleiding, NVZ Verklaring en SSFH regeling

De zorgprofessionals van de toekomst moeten ervaring opdoen. Door de coronapandemie zijn veel stages uitgesteld en begeleiding was lastig. Aandacht voor stages is nodig. Minister De Jonge (Volksgezondheid)⁷ wil 13 miljoen vrijmaken zodat studenten in de zorg makkelijker aan stages komen. In 2022 komt daar nog 63,5 miljoen euro bij. Met het geld kunnen vernieuwende vormen van stagebegeleiding worden ondersteund, zodat meer mensen stagiaires kunnen opvangen. Een voorbeeld hiervan is een verkort traject voor zorgmedewerkers, docenten, herintreders en zij-instromers om stagebegeleider te worden. Ook het bieden van een hogere stagevergoeding in de zomervakantie is een manier om studenten te lokken in die periode stage te lopen.

De ministeries van VWS en OCW⁸ hebben in samenspraak met betrokken partijen de mogelijkheden om de begeleidingscapaciteit van stages te verruimen verkend. Uit de verkenning is gebleken dat er veel regionale initiatieven zijn die zien op het vergroten van het aantal stageplaatsen. In veel regio's wordt er goed samengewerkt door de onderwijsinstellingen en zorginstellingen. In andere regio's is behoefte aan betere afstemming

⁴ Ministerie van VWS (5 oktober) Kamerbrief over vormgeving Nationale Zorgreserve

⁵ Rijksoverheid (11 juni 2021) Verlenging subsidieregeling 'coronabanen in de zorg'

⁶ CBS (23 juni 2021) 12 procent meer studenten begonnen met hbo-verpleegkunde

⁷ Skipr (7 oktober 2021) De Jonge trekt 13 miljoen uit voor zorgstagiairs

⁸ VWS en OCW (3 september 2021) Resultaten verkenning innovatieve vormen van stagebegeleiding

tussen onderwijs- en zorginstellingen. In de brief staat een viertal in het oog springende praktijkvoorbeelden van innovatieve vormgeving van stagebegeleiding aan, zoals deze naar voren zijn gekomen in de verkenning.

Voor 2021-2022 is € 112 mln. beschikbaar⁹ voor het stagefonds. Ten behoeve van zorgopleidingen in het kader van de Wet publieke gezondheidszorg is € 27 mln. beschikbaar. Verpleegkundig specialisten (VS) en physician assistants (PA) worden opgeleid om minder complexe en routinematige taken van de huisarts of de specialist over te nemen. Hiervoor is € 38 mln. beschikbaar. In 2022 is voor de regeling Opleiding in een jeugd ggz-instelling € 2,3 mln. beschikbaar. De raming voor de beschikbaarheidsbijdrage medische vervolgopleidingen Zvw wordt daarom met € 50 mln. structureel verhoogd.

Ook ziekenhuizen¹⁰ willen extra inzet plegen en zo 10% meer stageplaatsen creëren. Daarnaast gaan ze gaan proberen om 10% meer medewerkers te behouden en regionaal op te leiden. Hieraan hebben leden van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) zich gecommitteerd via de Verklaring Versterking Arbeidsmarkt Zorg. Per regio worden de precieze details uitgewerkt zodat maatwerkafspraken over het opleiden en behouden van medewerkers ontstaan.

De Stichting Sociaal Fonds Huisartsenzorg¹¹ heeft een stimuleringsregeling in het leven geroepen. Doel is om de instroom te vergroten door subsidie te verlenen aan innovatieve projecten die in de regio bijdragen om het tekort aan stageplekken - voor bijvoorbeeld doktersassistenten, praktijkondersteuners (POH's) en triagisten - aan te pakken. Steeds meer organisaties in de huisartsen- en eerstelijnszorg hebben een tekort aan personeel. De financiële bijdrage bedraagt maximaal 50% van de projectkosten (max € 25.000). In 2021 is een bedrag van € 165.000 beschikbaar.

2.3 LLO en innovatie: stimulering e-health thuis en SOW voor wijkverpleging

Het kabinet¹² trekt komend jaar 14 miljoen euro uit voor de 'stimuleringsregeling e-health thuis' voor mensen die thuis ondersteuning en zorg nodig hebben. Daarnaast is in 2022 ruim 4 miljoen beschikbaar in 'subsidieregeling juiste zorg op de juiste plek', onder andere bedoeld om samenwerking in de regio en tussen zorgsectoren te stimuleren.

Op 1 oktober 2021) is 2de ronde Subsidieregeling Ondersteuning Wijkverpleging (SOW) geopend. De SOW¹³ geeft organisaties een financieel steuntje in de rug om projecten voor nieuwe werkwijzen en verbeteringen in gang te zetten. Dit kan eventueel in samenwerking met andere zorginstellingen die wijkverpleging verlenen, zzp'ers die wijkverpleging verlenen en ketenpartners als huisartsen en gemeenten. De subsidieregeling ondersteunt de opstartperiode en de eerste periode van implementatie van de projecten. Het budget voor deze regeling is in totaal € 114 miljoen, voor projecten in de periode 2021 en 2022. Per activiteit kan er minimaal € 25.000 en maximaal € 250.000 subsidie aangevraagd worden.

Arbeidsmarkt gerelateerde subsidies die in de miljoenennota worden genoemd, zijn de kwaliteitsimpuls personeel ziekenhuiszorg (KiPZ) met als doel meer strategische investering in bij- en nascholing, ter hoogte van ca. € 206 mln. per jaar, de subsidie voor SectorplanPlus, in totaal € 420 mln. Voor de looptijd (2017-2022) en het project Contractuitbreiding in de zorg van

⁹ Rijksoverheid (21 september 2021) Miljoenennota

¹⁰ NVZ (15 september 2021) Verklaring Versterken Arbeidsmarkt Zorg 2021-2023

¹¹ SSFH (november 2021) Stimuleringsregeling stageplaatsen huisartsen- en eerstelijnszorg

¹² Rijksoverheid (21 september 2021) Miljoenennota

¹³ Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (1 oktober 2021) 2de ronde SOW is geopend

de Stichting Het Potentieel Pakken, ter grootte van € 7,2 mln. over de projectperiode van 2021 tot 2023. Via ZonMW wordt een onderzoek gesubsidieerd naar functiedifferentiatie en wordt geïnvesteerd in een onderzoeksinfrastructuur voor verpleegkundigen en verzorgenden.

3 Behouden en Innoveren | Van werk naar werk

3.1 Aantrekkelijke sector: beroep op het kabinet, meer investeren in beloning

Het kabinet¹⁴ heeft in het najaar van 2020 besloten structureel middelen beschikbaar gesteld om het werken in de zorg aantrekkelijk te maken en te houden. De Sociaal Economische Raad (SER) heeft advies gegeven over instroom, behoud, werkplezier en waardering. De minister reageert per brief op het advies 'Aan de slag voor de zorg; een actieagenda voor de zorgarbeidsmarkt'. Vakbonden, werkgevers en beroepsverenigingen in de zorg¹⁵ doen een dringend beroep op het demissionaire kabinet om meer te investeren in betere beloning, meer zeggenschap en mogelijkheden voor begeleiding en ontwikkeling.

Meer dan een miljoen zorgverleners ontvangen de zorgbonus 2021 van € 384,71 netto. Het ministerie van VWS¹⁶ heeft de bonusaanvragen van zorgaanbieders en budgethouders goedgekeurd. Voor de bonus is een budget van 720 miljoen euro beschikbaar. De zorgbonus 2021 is de tweede bonus die de zorg krijgt in deze kabinetsperiode. In totaal is voor de twee bonussen drie miljard euro uitgetrokken.

Demissionair minister De Jonge van VWS¹⁷ wil de invoering van zeggenschap in alle zorgsectoren een stevige stimulans geven: "Zeggenschap is zeer bepalend voor zorgmedewerkers om al dan niet bij een organisatie te werken." De Jonge trekt 10 miljoen euro uit om de invoering van zeggenschap in de zorg te versnellen.

Uit de AZW-enquêtes¹⁸ blijkt dat 46% van de werknemers in Verpleging en Verzorging de werkdruk (veel) te hoog vindt. Van de werknemers in de ziekenhuizen vindt 86% het werk zinvol. En 69% in social work voelt zich gewaardeerd door de leidinggevende.

3.2 Behoud: uitstroom minder vergeleken met andere sectoren, wel veel mobiliteit

Het percentage medewerkers dat de sector Zorg en Welzijn verlaat, is lager dan in de meeste andere sectoren, blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek¹⁹. Van de medewerkers in Zorg en Welzijn verliet 9% het afgelopen jaar de sector. Dit percentage is het laagste van de afgelopen jaren, passend in een heel licht dalende trend. In alle sectoren samen verliet in de periode 2016 – Q1 2021 gemiddeld 18,3% de sector waarin ze werkzaam was. Binnen de sector Zorg en Welzijn is sprake van een aanzienlijke mobiliteit.

Dat beeld laat ook het uitstroomonderzoek van RegioPlus²⁰ zien. Het grootste gedeelte (78%) van de cliëntgebonden werknemers dat hun werkgever verlaat, blijft daarna in de sector werken. Zo'n 64% van hen wisselt binnen 5 jaar van baan. Het belangrijkste advies aan organisaties voor behoud luidt: 'beter communiceren/luisteren door direct leidinggevende'. Ook in dit onderzoek is de 'ontgroening' zichtbaar. Van de cliëntgebonden werknemers heeft slechts 11% minder dan 2 jaar werkervaring en 50% meer dan 10 jaar werkervaring.

¹⁴ Ministerie VWS (3 september 2021) Reactie SER advies 'Aan de slag voor de zorg'

¹⁵ Zorgsector (10 september 2021) open brief aan kabinet: er moet geld bij

¹⁶ Ministerie VWS (25 oktober 2021) Meer dan miljoen zorgbonussen 2021 toegewezen

¹⁷ Skipr (28 oktober 2021) De Jonge wil sneller zeggenschap voor zorgprofessionals

¹⁸ AZW (6 juli 2021) enquêtes werkgevers en werknemers

¹⁹ CBS (27 oktober 2021) AZW: In- en uitstroom werknemers

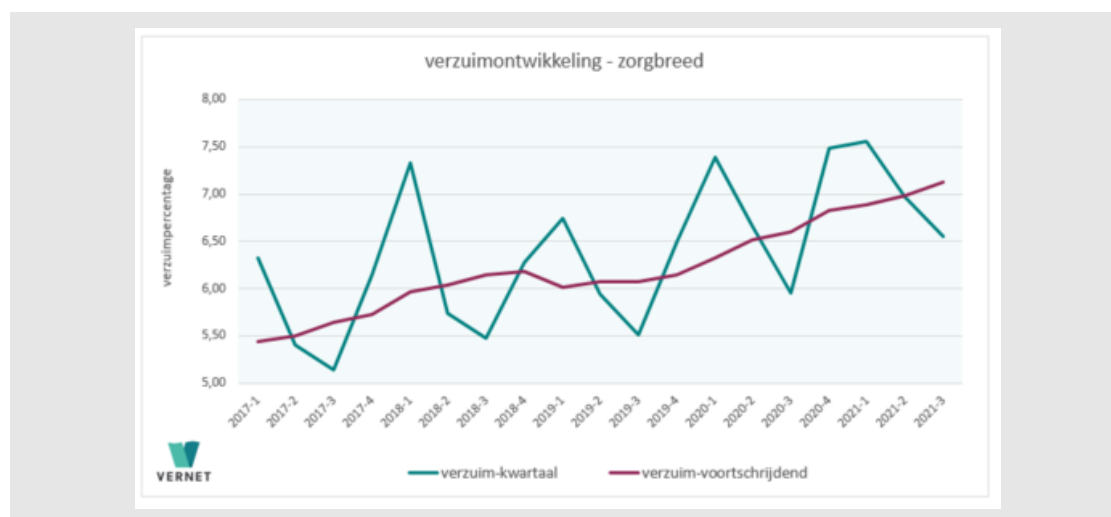
²⁰ RegioPlus (27 oktober 2021) Factsheet uitstroomonderzoek

Bijna één op de vijf sociaal werkers wil binnen nu en vijf jaar de sector verlaten. En nog meer spelen met die gedachte, blijkt uit onderzoek van Movisie²¹. Een meerderheid van 62 procent van de sociaal werkers geeft aan dat er financiële tekorten zijn in de gemeente waar ze werken. En dat heeft een negatieve invloed op het werk. Meer dan 60 procent zegt een hoge of zelfs zeer hoge werkdruk te ervaren door onder andere regeldruk, bureaucratie, continue veranderingen, interim-management, verloop van collega's, beperkte betrokkenheid of onrealistische verwachtingen.

3.3 Verzuim: verzuim – zeker het langdurige – is historisch hoog

In het sectorverzuim (Vernet²²) is wederom een stijging ten opzichte van een jaar terug te zien. Het verzuimpercentage zorgbreed over het derde kwartaal van 2021 komt uit op 6,55. In hetzelfde kwartaal vorig jaar was dat 5,95%. Dit is een toename van 10% in één jaar tijd.

Uit analyse van Vernet blijkt dat Corona grote impact heeft op het verzuim. Het grootste effect is terug te zien bij het langdurig verzuim. Dat is nog nooit zo hoog geweest. Hierdoor komt ook de tijd nodig te hebben om even bij te komen, in de knel.

3.4 Werkdruk: driekwart jeugdzorg overweegt vertrek door administratieve lasten

De inspanningen van het ministerie van Volksgezondheid om de administratieve druk in de jeugdzorg te verminderen hebben na drie jaar nauwelijks iets opgeleverd. Dat blijkt uit onderzoek²³ van KRO-NCRV's Pointer en FNV Zorg & Welzijn onder ruim 2.700 jeugdzorgprofessionals. Doordat medewerkers in de jeugdzorg sinds de decentralisatie zoveel tijd kwijt zijn aan administratieve lasten overweegt driekwart met het werk te stoppen.

Uit onderzoek van Radboudumc en Erasmus MC²⁴ blijkt dat veertig procent van de IC-verpleegkundigen klachten ervaren zoals angst, depressie of posttraumatische stress ten gevolge van hun werk. De helft heeft een verhoogd risico op uitval door werk-gerelateerde vermoeidheid. Eén op de vier IC-verpleegkundigen heeft sinds de COVID-19 pandemie een periode niet kunnen werken. Een kwart van hen is nu nog steeds niet volledig aan het werk. Eén op de drie geeft aan te overwegen om te stoppen als IC-verpleegkundige. De mentale klachten zijn toegenomen ten opzichte van vorig jaar

²¹ Movisie (11 november 2021) 'De grote raadpleging van het sociaal werk 2020'

²² Vernet (28 oktober en 29 juli 2021) Nieuwsbrief en Verzuim na een jaar corona onder de loep

²³ ANP (19 september 2021) Driekwart jeugdzorgmedewerkers overweegt te stoppen

²⁴ Radboudumc en Erasmus MC (10 november 2021) De gevolgen van de coronacrisis voor IC-verpleegkundigen

In opdracht van SZW²⁵ en ISZW en in overleg met de VNG is de handreiking “Eerlijk, gezond en veilig werk in de thuiszorg” opgesteld. Dit is een handreiking aan gemeenten als opdrachtgever in het sociaal domein. Gebleken is dat werknemers in de thuiszorg zich vaker dan andere werknemers ziekmelden om een reden die is gelegen in het werk.

Bijna een half miljoen mantelzorgers voelen zich overbelast, aldus het ministerie van VWS²⁶. Via Mantelzorgtest.nl kunnen ze laten weten wat ze allemaal doen en hoeveel tijd ze eraan kwijt zijn, waarop tips en mogelijkheden in beeld komen voor specifiek hun situatie. De site is onderdeel van Deel je zorg, een campagne in het kader van de Dag van de mantelzorg. Om aan de groeiende zorgvraag te voldoen, wordt de komende jaren naar verwachting steeds vaker een beroep gedaan op mensen die mantelzorg verlenen en daarnaast ook werken. Deze groep mantelzorgers groeit van 1,8 miljoen nu tot 2,1 miljoen in 2040, stelt RIVM²⁷. Lager opgeleiden en zzp'ers hebben meer risico op een verstoorde werk-privé balans.

4 Context & beleid

4.1 Miljoenennota: coronabestrijding, pandemische paraatheid, jeugdzorg

In totaal wordt er 100 miljard euro besteed aan de zorg in 2022. Zo investeert het kabinet²⁸ 2,1 miljard euro in coronabestrijding voor o.a. vaccinatie, monitoring, testen. Om beter voorbereid te zijn op onbekende dreigingen voor de volksgezondheid stelt het kabinet volgend jaar in totaal 22 miljoen euro beschikbaar voor pandemische paraatheid. Er wordt o.a. een landelijke infrastructuur ingericht om de 25 GGD'en aan te sturen ten tijde van crisis.

Om de zorg toekomstbestendig te maken is het belangrijk om de inzet van digitaal ondersteunende zorg en e-health-toepassingen te vergroten. Tijdens de crisis is dit essentieel gebleken, onder andere om gegevens tussen zorgaanbieders, de GGD en het RIVM te kunnen delen. Ook steunt het kabinet de sector in het werven, scholen en behouden van zorgmedewerkers, bijvoorbeeld via financiering van medische vervolgoopleidingen en stages.

4.2 Adviezen over gezondheid: 'Kiezen voor houdbaarheid' (WRR)

De WRR²⁹ adviseert de regering om zich actiever op te stellen en inhoudelijke prioriteiten te stellen. Grenzen aan de financiële, personele en maatschappelijke houdbaarheid maken dit onvermijdelijk. Keuzes moeten gericht zijn op verbetering van de (gezonde) levensverwachting, op versterking van kwaliteit en toegankelijkheid en op de balans tussen mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak. De samenleving moet worden voorbereid op toenemende schaarste in de zorg en de noodzaak van keuzes. Verder moet de politiek weer greep op de zorguitgaven krijgen zodat groei van zorg geen automatisme blijft. De politiek is ook aan zet om preventie een vooraanstaande rol te laten spelen. Ook beter moet beter afgebakend worden welk deel van de zorg uit publieke middelen komt.

In 2020 is 116 miljard euro uitgegeven aan zorg en welzijn, inclusief kinderopvang. Dat is 8,9 miljard euro (8,3 procent) meer dan in 2019. Dit bedrag is inclusief de zorgbonus en de maatregelen en compensaties als gevolg van de coronacrisis. Dit meldt het CBS³⁰ op basis van nieuwe, voorlopige cijfers.

²⁵ Ministerie SZW (6 juli 2021) Handreiking 'Eerlijk gezond en veilig werk in de thuiszorg' gepubliceerd

²⁶ Ministerie VWS (9 november 2021) <https://mantelzorgtest.nl/>

²⁷ RIVM (10 november 2021) Groeiende vraag naar mantelzorg komt steeds vaker neer op mantelzorger met werk

²⁸ Rijksoverheid (21 september 2021) Miljoenennota

²⁹ Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid (15 september 2021) 'Kiezen voor houdbaarheid'

³⁰ CBS (29 juni 2021) Zorguitgaven, inclusief steunmaatregelen, stegen in 2020 met 8,3 procent

In opdracht van het ministerie van VWS deed het Verwey-Jonker Instituut³¹ onderzoek naar het beschermen en bevorderen van de gezondheid. De voorstellen moeten bij toekomstige pandemieën tot een adequater beleid leiden om de gezondheid te beschermen. Het advies is te komen tot een integrale en langdurige, programmatische aanpak voor brede maatschappelijke en individuele gezondheidswinst. Health in all policies vanuit gezamenlijke maatschappelijke doelstellingen is het uitgangspunt. Het (basis)niveau van publieke gezondheid – en de GGD'en in het bijzonder – moet versterkt worden door te investeren in kwantiteit, kwaliteit en de vorming van een stevige landelijke ondersteuning ten behoeve van crisis met structurele, gerichte (geoormerkte) financiering.

4.3 Jeugdhulp: daling gebruik jeugdzorg, maar urgente actie blijft nodig

Om de toegankelijkheid, effectiviteit, betaalbaarheid en kwaliteit van de jeugdzorg verder te verbeteren is urgent actie nodig. Hiervoor komt komend jaar 1,3 miljard euro³² extra beschikbaar voor gemeenten, bovenop de 300 miljoen die vorig jaar is toegezegd. Kabinet en gemeenten maken samen met cliëntenorganisaties, beroeps- en brancheverenigingen en professionals een hervormingsagenda voor het jeugdstelsel.

Voor het eerst sinds de decentralisatie van 2015 is er een daling zichtbaar in het aantal jongeren dat jeugdzorg gebruikt (CBS³³). De daling is wel klein: in 2019 kreeg 10% jeugdzorg, in 2020 9,7%. Ook het alcoholgebruik onder minderjarige meisjes en het overmatig gebruik onder volwassen jongens daalde. Nederland telde begin 2021 bijna 4,9 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar. In 2020 ontvingen 429.000 van hen jeugdzorg (een optelsom van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering). In 2019 waren dat nog 444.000 jongeren. Het aantal kinderen dat in een bijstandsgezin leeft, daalde in 2020 licht naar 6,2% van alle minderjarigen. De schooladviezen waren dit jaar gemiddeld lager, terwijl bijna iedereen slaagde voor zijn eindexamen. Jeugdwerkloosheid was groter met 44% (t.o.v. 42% in 2019).

De jeugdbescherming kampt de afgelopen jaren met een 'ongekende uittocht' van personeel³⁴. Een belangrijke reden daarvoor is de hoge werkdruk in de sector. Tussen 2015 en 2019 verlieten meer dan 5.000 medewerkers de veertien jeugdbeschermingsorganisaties. Elk jaar verliet bijna een vijfde van het personeel de sector. In 2019 zat bovendien 6,9% ziek thuis.

4.4 GGZ: Mentale gezondheid op laagste punt in twintig jaar

De ervaren psychische gezondheid van Nederlanders bereikte in het eerste halfjaar van 2021 het laagste punt sinds 2001, toen het statistiekbureau CBS³⁵ de eerste meting deed. Sinds de uitbraak van het coronavirus hebben meer mensen problemen met somberheid, zenuwachtigheid, het gevoel in de put te zitten, rust en kalmte en geluk. Van januari tot en met juni dit jaar voelde vijftien procent van de Nederlanders zich psychisch ongezond. Jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar hebben de laagste mentale gezondheid. Een kwart van hen voelde zich in de eerste helft van dit jaar psychisch ongezond.

[De update informeert twee keer per jaar over arbeidsmarktontwikkelingen in Zorg & Welzijn.](#)

Inlichtingen: [Oscar Douenburg](#) | Strategisch Arbeidsmarkt Adviseur | 06-13251073 | oja.douenburg@rotterdam.nl

³¹ Verwey-Jonker Instituut (18 juni 2021) Versterking van de publieke gezondheid

³² Rijksoverheid (21 september 2021) Miljoennota

³³ CBS (2 november 2021) Jaarlijkse Jeugdmonitor 2021

³⁴ Follow the Money (4 juni 2021) De Jeugdbescherming bezwijkt onder de hoge werkdruk

³⁵ CBS (3 september 2021) enquête: mentale gezondheid op laagste punt in twintig jaar